

25	Первоцвіт весняний	<i>Primula veris</i>	6
26	Петунія ампельна 'Classic Hot Pink'	<i>Petunia</i>	6
27	Полин Стеллара	<i>Artemisia stelleriana</i>	3
28	Рута духмяна	<i>Ruta graveolens</i>	3
29	Сусак зонтичний	<i>Butomus umbellatus</i>	2
30	Тим'ян повзучий	<i>Thymus serpyllum</i>	3
31	Флокс волохистий	<i>Phlox paniculata</i>	7
	1) 'Аккурат'		1
	2) 'Вальс'		1
	3) 'Марс'		1
	4) 'Московська казка'		1
	5) 'Надія'		2
6) 'Вогник Гаганова'	1		
32	Флокс шиловидний "Карамелька"	<i>Phlox Subulata</i>	3
33	Хоста "Night Before Christmas"	<i>Hosta</i>	2
34	Чебрець звичайний	<i>Thymus vulgaris</i>	9

Біля дому з одного боку планується створити жоржинарій з широким спектром кольорів від білого до темно-вишневого. Використовуватимуться жоржини (*Dahlia*) бордюрні, декоративні та помпонні. А з іншого боку будуть посаджені флокси волохисті (*Phloxpaniculata*), у рожево-фіолетовій гаммі кольорів.

Висновки:

- Внаслідок проведеного аналізу наявного таксономічного складу рослинності на дачній ділянці, розташованій у районі Октябрське міста Миколаєва, встановлено, що наявні дерева: абрикос звичайний, персик, черешня звичайна та яблуня колоновидна, знаходяться у належному стані, тому їх можна залишити на території ділянки.
- Було розроблено проект озеленення території для створення умов активного та тихого відпочинку для мешканців будинку. Для цього заплановано створення жоржинарію, рокарію, декоративної водойми, газону, різноманітних композицій з деревнокущової та квіткової рослинності, встановлення гойдалки, мощення доріжок з бруківки та установка декоративних світильників для підсвічування малих архітектурних форм.
- Використання жоржин під час озеленення території дачної ділянки має значну роль при досягненні запланованих декоративного та естетичного ефектів. Створення жоржинарію – саду з жоржин – додасть території ділянки неповторної краси та яскравих кольорів, що будуть милувати око.

Література

- Гороганов О. Георгины – секреты успеха / О. Гороганов // Цветоводство. – 2001. – № 4. – С. 12-18.
- Пушкар В.В. Дизайн квітників : навч. посібн. / В.В. Пушкар, А.Д. Жирнов, О.К. Вільгельм-Швадчак. – К. : Вид-во ДАКККіМ, 2003. – 92 с.
- Музичук Г. Первинна оцінка сортового різноманіття колекційного фонду роду *Dahlia* асав. національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України / Г. Музичук, А. Дорошенко // Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України // Вісник Львівського університету. – Сер.: Біологічна. – Львів : Вид-во Львів. ун-та. – 2004. – Вип. 36. – С. 24-30.
- Хамходера І.І. Особливості озеленення дитячих садків / І.І. Хамходера // Збірник студентських наукових праць Уманського національного університету садівництва. – Ч. III: Сільськогосподарські, біологічні і гуманітарні науки / редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. – Умань : Вид-во "Софіївка", 2013. – С. 111-113.

Коваленко О.А., Чернова А.В., Кондрашенкова И.В. Использование георгины культурной (*Dahlia cultorum* L.) при проектировании и озеленении дачных участков

Описаны декоративные свойства георгины культурной *Dahlia cultorum* (L.), обобщены способы ее использования в цветниках, в том числе при создании жоржинариев. Представлены методы исследования территории участка и его почвенные условия. Приведен ассортимент древесно-кустарниковых и травянистых растений, предложенных для озеленения дачного участка. Подробно обоснован выбор растений, предназначенных для создания жоржинариив, рокария и искусственного водоема. Представлен генеральный план озеленения дачного участка с условными обозначениями и перечнем использованных древесных и травянистых растений. Сделан вывод о возможности и целесообразности использования *D. cultorum* при озеленении дачных участков.

Ключевые слова: озеленение, планирование, дачный участок, георгина культурная (*Dahlia cultorum* (L.)).

Kovalenko O.A., Chernova A.V., Kondrashenkova I.V. The Use of the Cultural Dahlia (*Dahlia cultorum* L.) in Planning and Landscaping of Suburban Areas

The decorative features of the dahlias cultural (*Dahlia cultorum* (L.)), the reasonable ways of its use in flower beds, especially when creating dahlia flower beds, are described. The methods used in the research of the land and its soil conditions are proposed. An assortment of trees, shrubs and herbaceous plants offered for landscaping suburban area is given. The selection of plants for creating dahlia flower beds, rockeries and artificial ponds is justified in details. The landscaping plan of the suburban area with the used symbols and a list of woody and herbaceous plants is designed. The conclusion of the feasibility and advisability of using *D. cultorum* in planting of suburban areas is made.

Key words: landscaping, planning, household plots, cultural dahlia (*Dahlia cultorum* (L.)).

УДК 631.[535+631.811.98]:582.478

Доц. С.А. Коваль, канд. с.-г. наук – Уманський НУС, м. Умань

УТВОРЕННЯ ДОДАТКОВИХ КОРЕНІВ У СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ ТУЇ ЗАХІДНОЇ (ФОРМА КОЛОНОПОДІБНА) ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБЛЕННЯ РОСТОРЕГУЛЯТИВНОЮ РЕЧОВИНОЮ

Наведено результати дослідження утворення та розвитку кореневої системи у стеблових живців туї західної (форма колоноподібна) з однорічним приростом і живців з відрізок дворічної деревини (п'яткою). Встановлено, що кількість коренів, які утворюються у стеблових живців туї західної, та їхня сумарна довжина залежать від типу живця й оброблення розчинами росторегулятивної речовини. Більша кількість коренів утворюється у живців з відрізком дворічної деревини. Довжина коренів у живців цього типу також більша. Оптимальним для оброблення живців з відрізком дворічної деревини (п'яткою) є розчин індолилмасляної кислоти (ІМК) з концентрацією 75 мг/л, для оброблення живців з однорічним приростом – розчин з концентрацією 50 мг/л.

Ключові слова: туя західна (форма колоноподібна), стебловий живець, коренева система, кількість коренів, довжина коренів, концентрація росторегулятивної речовини.

Вступ. У сучасних екологічних умовах зелені насадження міст відіграють роль найважливішого засобу регулювання, захисту й оптимізації життєвого середовища людини та біосфери загалом. Естетичне й емоційне значення зелених насаджень зумовлене можливістю з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору, вводити в урбанізоване середовище природні еле-

менти [1, 6, 8]. Послаблення негативного антропогенного впливу, поліпшення якості та загального стану зелених насаджень усіх категорій завдяки деревним інтродуцентам, які найбільшою мірою відповідають сучасним вимогам за можливістю росту в складних умовах урбогенного і техногенного середовища нині набуває першочергового значення [5, 8].

Туя західна (*Thuja occidentalis* L.) завдяки високим декоративним якостям впродовж усього року, різноманітності садових форм як за забарвленням і формою хвої, так і характером росту та формою крони є перспективним видом для використання в озелененні населених місць [5, 6-8]. Вона добре піддається "стрижці", вирізняється підвищеною стійкістю до запиленості й загазованості повітря, високою зимостійкістю. Туя західна невибаглива до родючості ґрунту, витримує надмірне зволоження. Живе 100 і більше років [4, 5]. Вона часто трапляється у парках і зелених насадженнях багатьох міст і сіл України у вигляді солітерів і груп, алеїних насаджень, зелених стін і живоплотів [1, 5-8].

Тому вивчення технології вирощування садивного матеріалу декоративно цінних таксонів туї є важливим і своєчасним, що визначає актуальність проведених досліджень.

Об'єкт дослідження – закономірності утворення та розвитку кореневої системи у стеблових живців туї західної (форма колоноподібна) залежно від оброблення різними концентраціями росторегулятивної речовини та типу живця.

Предмет дослідження – технологія вирощування саджанців туї західної (ф. колоноподібна) з стеблових живців.

Методика досліджень. Для обкоріювання використано пагони туї західної ф. колоноподібна двох типів – з відрізком дворічної деревини (п'яткою) та з однорічною деревиною. Живці з п'яткою отримували, відриваючи однорічні пагони бічних розгалужень від дворічних пагонів разом зі смужкою кори й деревини. Живці з однорічною деревиною завдовжки 10-15 см нарізували секатором. Місця відриву та зрізи підрівнювали ножем. Живці заготовляли з 10-річних маточних рослин, що зростали на території Уманського НУС за методикою М.Т. Тарасенка [11].

Стимулювання коренеутворення здійснювали за допомогою водного розчину росторегулятивної речовини ауксинової природи – індолілмасляної кислоти (ІМК) з концентраціями 0, 25, 50, 75, 100 мг/л. Морфологічно нижні кінці живців, зв'язаних у пучки по 25 шт., занурювали на 2-3 см у робочий розчин. Експозиція оброблення становила 24 год. Після цього живці промивали проточною водою й висаджували за схемою 10x5 см із заглибленням на 5 см у торф'яно-піщаний субстрат. За контроль слугував варіант із обробленням водою. Заготівлю живців туї з відрізком дворічної деревини проводили у першій декаді квітня, коли маточні рослини вийшли зі стану зимового спокою, але ріст пагонів ще не розпочався. Живці з однорічним приростом заготовляли в період інтенсивного росту пагонів – у другій декаді червня. Дослід проводили з чотириразовою повторністю. У кожному повторенні досліді використовували по 25 живців.

Здатність стеблових живців до утворення додаткових коренів вивчали в теплиці з пристроєм дрібнодисперсного зволоження. Температура повітря ста-

новила в денні години 25-35 °С, у нічні – 15-20 °С, середньодобова температура субстрату – 17-25 °С. Відносна вологість повітря становила 85-100 %, вологість субстрату – 20-25 % на суху масу. Спосіб поливу – дощування і шланговий. Вентиляція верхня та бічна припливно-витяжна. Сталий режим вологості повітря підтримувався за допомогою штучного водного туману з розмірами краплин до 50 мкм. Система зволоження працювала з переривчастим режимом роботи.

Облік додаткових коренів у обкорієних живців проводили після закінчення вегетаційного періоду. Обраховували кількість основних коренів, вимірювали їхню довжину. Статистичну обробку результатів здійснено методом дисперсійного аналізу [2] за допомогою комп'ютерної програми.

Результати досліджень. Дослідженнями вчених [3, 9, 10, 12] доведено, що живцювання в оптимальні терміни забезпечує підвищену чутливість живців до оброблення росторегулятивними речовинами, утворення розвиненої кореневої системи та сприяє інтенсивному її росту.

Аналізуючи дію досліджуваних концентрацій ІМК на утворення додаткових коренів у живців туї західної ф. колоноподібна з дворічною деревиною (п'яткою), виявлено їхній істотний вплив на цей процес. Корені починають з'являтися на 15-20 добу після висаджування живців. Утворення додаткових коренів розпочинається на відрізках дворічної та на ділянках однорічної деревини, що прилягають до них. Корені утворюються насамперед із зачаткових горбиків, що розміщені на дворічній деревині.

Як свідчать результати досліджень (табл. 1), кількість основних коренів у стеблових живців туї західної з дворічною деревиною становила у контрольному варіанті 25,4 шт. Використання концентрацій 50, 75 і 100 мг/л позитивно вплинуло на утворення кореневої системи у живців. Так, у варіанті з використанням концентрації ІМК 50 мг/л кількість коренів становила 29,3 шт. і зросла, порівняно з контролем, на 3,9 шт. У варіанті, де застосовувалася концентрація 100 мг/л, цей показник становив 30,2 шт. і достовірно перевищував контрольний варіант на 4,8 шт. у середньому за період досліджень.

Табл. 1. Кількість коренів у стеблових живців туї західної ф. колоноподібна з відрізком дворічної деревини (п'яткою) залежно від оброблення ІМК, шт.

Концентрація ІМК, мг/л	Кількість коренів		Середнє за 2011-2012 рр.
	2011 р.	2012 р.	
0 (вода, контроль)	24,6	26,3	25,4
25	26,2	27,6	26,9
50	28,5	30,1	29,3
75	32,7	34,3	33,5
100	29,4	31,1	30,2
<i>HP₀₅</i>	2,65	3,23	

Встановлено, що оптимальним у досліді є варіант із використанням ІМК із концентрацією 75 мг/л. Порівняно з варіантом із обробленням водою (контроль) кількість коренів, що утворилась у живців у цьому варіанті, істотно збільшилася (на 8,1 шт.) і становила пересічно за роки досліджень 33,5 шт.

Вплив фактора "концентрація росторегулятивної речовини" на досліджуваний показник становив 75-81 %. Як видно з табл. 2, кількість коренів, що

утворились у стеблових живців туї західної ф. колоноподібна з однорічним приростом, залежала від оброблення розчинами ІМК.

Табл. 2. Кількість коренів у стеблових живців туї західної ф. колоноподібна з однорічним приростом залежно від оброблення ІМК, шт.

Концентрація ІМК, мг/л	Кількість коренів		Середнє за 2011-2012 рр.
	2011 р.	2012 р.	
0 (вода, контроль)	17,8	18,5	18,2
25	20,6	22,4	21,5
50	23,2	24,5	23,8
75	20,3	22,2	21,3
100	19,6	21,0	20,3
<i>НІР₀₅</i>	2,47	2,78	

Аналізуючи дані табл. 2, необхідно зазначити, що кількість основних коренів у живців цього типу достовірно зростала в варіантах із використанням для оброблення розчинів ІМК з концентраціями 25-75 мг/л порівняно з контрольним варіантом протягом 2011-2012 рр. досліджень. Виявлено, що в цих варіантах відбувалося збільшення кількості коренів на 3,0-5,6 шт. у середньому за період досліджень, порівняно з контролем. У оптимальному варіанті з використанням розчину ІМК з концентрацією 50 мг/л виявлено істотне збільшення цього показника, порівняно з контролем і з концентрацією 100 мг/л. Кількість коренів, яка утворилася у живців у цьому варіанті, зросла порівняно з контролем в 1,3 раза в середньому за 2011-2012 рр.

Вплив концентрації 100 мг/л на кількісний показник процесу коренеутворення у живців туї виявився неефективним, оскільки різниця між цим варіантом і контрольним не переважала *НІР₀₅*. Досліджуваний фактор "концентрація ІМК" мав силу впливу на кількість коренів, що утворилася у стеблових живців з однорічним приростом, 52-63 %.

Отже, порівнюючи результати впливу росторегулятивної речовини на кількість коренів, які регенерували стеблові живці туї західної ф. колоноподібна з однорічною та дворічною основами, встановлено, що більша кількість коренів утворилася у живців із відрізком дворічної деревини. Згідно з даними табл. 3, довжина додаткових коренів, які утворилися у стеблових живців туї західної ф. колоноподібна, залежала від оброблення росторегулятивною речовиною.

Табл. 3. Довжина коренів у стеблових живців туї західної з відрізком дворічної деревини залежно від оброблення ІМК, см

Концентрація ІМК, мг/л	Довжина коренів		Середнє за 2011-2012 рр.
	2011 р.	2012 р.	
0 (вода, контроль)	208,6	212,4	210,5
25	219,8	227,3	223,6
50	246,0	250,5	248,2
75	259,4	265,3	262,4
100	230,2	235,4	232,8
<i>НІР₀₅</i>	8,08	6,16	

Оброблення розчинами ІМК з концентраціями 25-100 мг/л стимулювало достовірне збільшення довжини коренів першого і другого порядку галузнення,

що регенерували живці з відрізком дворічної деревини (п'яткою), порівняно з варіантом із обробленням водою.

Оптимальним у досліді виявився варіант з використанням для оброблення живців розчину ІМК із концентрацією 75 мг/л. Цей варіант істотно переважав контроль і решту варіантів досліді. Перевага над контрольним варіантом виявилася найбільшою і становила 51,9 см. За даними дисперсійного аналізу вплив досліджуваного фактора "концентрація росторегулятивної речовини" на довжину коренів регенерованих живцями туї західної з відрізком дворічної деревини становив 84-95 %. На довжину коренів, що утворилися у живців туї західної ф. колоноподібна з однорічним приростом, оброблення досліджуваними концентраціями ІМК також мало істотний вплив (табл. 4).

Табл. 4. Довжина коренів у стеблових живців туї західної з однорічним приростом залежно від оброблення ІМК, см

Концентрація ІМК, мг/л	Довжина коренів		Середнє за 2011-2012 рр.
	2011 р.	2012 р.	
0 (вода, контроль)	147,5	152,2	149,8
25	169,7	172,7	171,2
50	180,6	186,8	183,7
75	165,8	171,4	168,6
100	152,3	155,4	153,8
<i>НІР₀₅</i>	7,34	4,29	

Згідно з даними табл. 4, застосування для оброблення живців розчинів ІМК з концентраціями 25-75 мг/л достовірно збільшувало довжину їхньої кореневої системи, порівняно з контрольним варіантом. У оптимальному варіанті з використанням концентрації ІМК 50 мг/л виявлено істотне збільшення досліджуваного показника за 2011-2012 рр., порівняно з контролем та іншими варіантами. Довжина регенерованих коренів у живців туї в цьому варіанті перевищувала контроль на 33,9 см або в 1,2 раза у середньому за період досліджень.

Використання розчину ІМК з концентрацією 100 мг/л виявилось неефективним, оскільки не стимулювало істотного збільшення довжини коренів у живців порівняно з контрольним варіантом. Сила впливу досліджуваного фактора "концентрація росторегулятивної речовини" на довжину коренів у живців туї західної з однорічним приростом становила 81-97 %.

Висновки. Кількість коренів, які регенерували стеблові живці туї західної ф. колоноподібна з однорічною та дворічною основами, та їх довжина залежать від типу живця й оброблення розчинами росторегулятивної речовини (ІМК). Встановлено, що більша кількість коренів утворюється у живців із відрізком дворічної деревини. Довжина коренів у живців цього типу також більша.

Оптимальним для оброблення живців з відрізком дворічної деревини (п'яткою) є розчин ІМК з концентрацією 75 мг/л. Кількість коренів, що утворюються у живців туї західної в цьому варіанті, становить у середньому 33,5 шт. та істотно збільшується (на 8,1 шт.), порівняно з варіантом із обробленням водою (контроль). У варіанті із застосуванням розчину ІМК з оптимальною концентрацією (50 мг/л) у живців з однорічним приростом виявлено істотне збільшення кількості коренів, порівняно з контрольним варіантом. Кількість коренів

у живців у цьому варіанті становить 23,8 шт. пересічно за період досліджень і зростає, порівняно з контролем, у 1,3 раза або на 5,6 шт.

Довжина додаткових коренів, які регенерують живці туї західної, є найбільшою в оптимальних варіантах із використанням для оброблення живців із відрізком дворічної деревини розчину з концентрацією ІМК 75 мг/л і для живців з однорічним приростом – 50 мг/л. Ці варіанти істотно переважають контроль і решту варіантів досліду за досліджуваним показником.

Література

1. Білоус В.І. Декоративне садівництво (Основи квітництва, дендрології та озеленення) : підручник / В.І. Білоус. – Умань, 2005. – 296 с.
2. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта : учебник / Б.А. Доспехов. – М. : Изд-во "Колос", 1985. – 351 с.
3. Ермаков Б.С. Размножение древесных и кустарниковых растений зеленым черенкованием : монография / Б.С. Ермаков. – Кишинев : Изд-во "Штиинца", 1981. – 222 с.
4. Заячук В.Я. Дендрология : підручник / В.Я. Заячук. – Львів : Вид-во "Апріорі", 2008. – 656 с.
5. Калініченко О.А. Декоративна дендрология : підручник / О.А. Калініченко. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2003. – 199 с.
6. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць : підручник / В.П. Кучерявий. – Львів : Вид-во "Світ", 2005. – 456 с.
7. Кучерявий В.С. Туя західна (*Thuja occidentalis* L.) та її форми в озелененні міста Львова / В.С. Кучерявий // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.16. – С. 113-119.
8. Лаптев О.О. Интродукция та акліматизация рослин з основами озеленення : навч. посібн. / О.О. Лаптев. – К. : Вид-во "Фітосоціоцентр", 2001. – 128 с.
9. Маргітай Л.Г. Вплив регуляторів росту на вкорінення живців *Thuja occidentalis* L. / Л.Г. Маргітай // Науковий вісник Ужгородського університету. – Сер.: Біологія. – Ужгород. – 2010. – Вип. 27. – С. 121-124.
10. Поликарпова Ф.Я. Выращивание посадочного материала зеленым черенкованием / Ф.Я. Поликарпова. – М. : Изд-во Росагропромиздат, 1991. – 96 с.
11. Тарасенко М.Т. Зелене черенкування садових і лесних культур : монография / М.Т. Тарасенко. – М. : Изд-во ТСХА, 1991. – 272 с.
12. Яворовський П.П. Ефективність дії стимулятора росту "Триман-1" на ріст укорінених живців туї західної (*Thuja occidentalis* L.) і самшиту вічно-зеленого (*Buxus sempervirens* L.) / П.П. Яворовський, О.А. Калініченко // Науковий вісник УкрДЛТУ : зб. наук.-техн. праць. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ. – 2002. – Вип. 12.4. – С. 268-271.

Коваль С.А. Образование придаточных корней у стеблевых черенков Туи Западной (форма колоновидная) в зависимости от обработки росторегулирующим веществом

Изложены результаты двухлетних исследований влияния обработки росторегулирующим веществом (ИМК) на образование корневой системы у стеблевых черенков туи западной (форма колоновидная) с однолетним приростом и черенков с участком двухлетней древесины (пяткой) в условиях теплицы с регулируемым режимом мелкодисперсного увлажнения. Установлено, что количество корней, образовавшихся у стеблевых черенков туи западной, и их суммарная длина зависят от типа черенков и обработки растворами росторегулирующего вещества. У черенков с участком двухлетней древесины образуется большее количество корней. Их длина у черенков этого типа также большая. Оптимальным для обработки черенков с участком двухлетней древесины является раствор индолилмасляной кислоты с концентрацией 75 мг/л, для обработки черенков с однолетним приростом — раствор с концентрацией 50 мг/л.

Ключевые слова: стеблевой черенок, выход окоренённых черенков, саженец, туя западная (форма колоновидная), концентрация росторегулирующего вещества.

Koval S.A. The Influence of Growth-Regulating Chemicals Treatment on the Additional Root Formation Regenerated by Stem Cutting of *Thuja Occidentalis* (Columnar Form)

The article represents the results of two year research on the influence of treatment by growth-regulating chemicals on *Thuja occidentalis* stem cutting rooting. Stem cuttings with the areas of two year wood and yearly amount of growth were studied under the conditions of greenhouses with finely-divided humifying system. The results of the research show that the total length and the quantity of roots regenerated by stem cutting of *Thuja occidentalis* depend on the type of stem cutting and treatment by growth-regulating chemicals. Stem cuttings with the areas of two year wood produce greater amount of roots, and they are longer as well. The treatment by indole butyric acid with the concentration of 75 mg/l is optimal for such stem cuttings; the best concentration for the stem cuttings with the areas of yearly amount of growth is 50 mg/l.

Key words: stem cutting, rooted cutting outlet, transplant, *Thuja occidentalis* (American arborvitae), growth-regulating chemicals concentration.

УДК 582.998.16:581.[522.4+95](091) Доц. С.М. Левандовська, канд. біол. наук; доц. О.Г. Олешко, канд. с.-г. наук – Білоцерківський НАУ

ІСТОРИЯ ІНТРОДУКЦІЇ ТА СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ СОРТИМЕНТ АЙСТРИ ОДНОРІЧНОЇ (*CALLISTEPHUS CHINENSIS* (L.) NEES)

На підставі аналізу літературних джерел вивчено сучасний світовий сортимент та походження культиварів (*Callistephus chinensis* (L.) Nees). Виділено країни, які є осередками інтродукції цієї культури у світі. Визначено найпоширеніші культивари, що сьогодні використовуються у сучасному озелененні та оригізатори, які працювали над їхнім створенням. За результатами бібліографічного ретроспективного аналізу виділено чотири періоди в історії селекції айстри однорічної. Досліджено найбільші колекційні фонди цієї квітниково-декоративної культури в Україні.

Ключові слова: айстра однорічна, інтродукція, селекція, світовий сортимент, культивар, колекційний фонд, оригізатор.

Айстра однорічна – найпоширеніша квітниково-декоративна культура, яка користується попитом як у фахівців, так і аматорів галузі квітництва. Вивчення історії походження та світового сортименту має велике значення для подальшої інтродукції та поповнення колекційного фонду цієї культури в Україні. Айстра однорічна або калістепфус китайський належить до родини Айстрові (*Asteraceae*), підродини Трубочасті (*Tubuliflorae*), роду калістепфус (*Callistephus* Cass.) [5]. У ботанічній літературі *C. chinensis* згадувався й описувався під синонімами: *Aster hortensis* L., *Callistemma hortense* Cass., *Callistephus hortensis* Cass., *Diplopappus sinensis* Less. Уперше цю рослину описав Карл Лінней (Linné), котрий приєднав цей вид до роду *Aster* L. У 1826 р. Н. Кассіні виділив його в окремий рід *Callistemma* Cass., який перейменували в *Callistephus*. Сучасну назву виду – *C. chinensis* закріпив за айстрою Неес (Nees) [15].

У природних умовах *C. chinensis* поширена у Східному та Північному Китаї, Японії, на півдні Далекого Сходу, Росії та північній частині Корейського півострова. Росте у природних умовах переважно в горах на скелястих схилах і кам'янистих розсипах [13]. На сьогодні світова колекція налічує близько 4000 культиварів [6]. Наявні нині культивари виведені завдяки селекції. Цей вид завезено у Європу з Китаю. У 1728 р. її насіння привіз до Парижа місіонер